

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

*JEL KOD: I20-Y *** ID:163 K:180*

<http://www.akademikbakis.org>

DUYU EĞİTİMİ PROGRAMININ ÇOCUKLARIN YARATICI DÜŞÜNME BECERİLERİNE ETKİSİ¹

Elçin YAZICI, Adalet KANDIR², Münevver CAN YAŞAR³

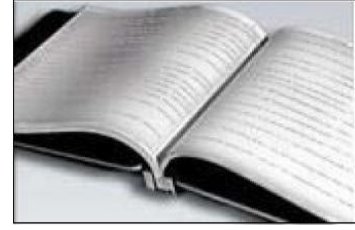
¹MEB Anasınıfı Öğretmeni

² Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü

³Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü

Özet: Duyu eğitimi; duyarlar aracılığıyla bilgi toplanırken, çevre içerisinde bedeni etkili kullanmayı mümkün kılan, hangi duyunun kullanılacağını ya da bedenin hangi bölümünden uygun şekilde yararlanılacağını belirleyen nörolojik süreçlere dayalı, çocukların duyu materyalleri ve etkinlikler ile öğrenmesine yardım eden, anlamlı eğitimsel stratejileri içeren süreç olarak tanımlanır. Günlük yaşamda her eylem için duyarların pek çoğunun kullanılması gerekir. Çocuklar öğrendikleri her şeyi duyarlarıyla algılayarak öğrenir. Çocuklardaki öğrenmelerin gerçekleşebilmesi için tüm duyarlar görevlerini yerine getirerek; bilgiler beyne iletilir ve iletilen bu bilgiler algı tarafından anlamlı hale getirilip yorumlanır. Bu şekilde beyin, duyarlardan gelen karmaşık bilgi akışını yorumlar ve duysal bilgiyi kullanarak, algısal yaşantılar yaratır. Bu algısal yaşantılar, çocukların yeni düşünceleri üretme ve fikirler öne sürme, hipotezler önerme, hayal gücünü kullanma ve alternatif yenilikçi sonuçlar aramalarını sağlayarak çocuklarda yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine de katkı sağlar. Yaratıcı düşünme, bilgi ve deneyim birikiminden yararlanarak sentezleme sonucu yeni ürünler ortaya koyma becerisidir ve duysal ve düşünsel etkinliklerde, her türlü çalışma ve uğraşın içerisinde vardır. Bu nedenle yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmek için öncelikle çocukların duyarlarının eğitilmesi büyük önem taşır. Bu yolla çocukların problem çözme becerisi, hayal dünyası, çok yönlü düşünebilme becerisi gelişecek, sözcük dağarcıkları artacak ve çocuklar duygu ve düşüncelerini farklı şekillerde ifade edebilecek, sanat, müzik, drama, edebiyat, bilim vb. farklı disiplinler arasında neden-sonuç ilişkisi kurmayı öğrenecektir. Araştırma, duyu eğitimi programının anaokuluna devam eden 61-66 aylık çocukların yaratıcı düşünme becerilerine etkisini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu; 2012-2013 eğitim öğretim yılında Ankara il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokullarına devam eden, daha önce özel bir duyu eğitimi programı uygulanmamış, deney (n:25) ve kontrol (n:27) grubu olmak üzere toplam 52 çocuk oluşturmuştur. Araştırmada 61-66 aylık çocukların yaratıcı düşünme becerilerine “Duyu Eğitimi Programı”nın etkisini incelemek amacıyla ön test/son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, çocuklar ve ailelerine ilişkin genel bilgileri toplamak

¹ Bu çalışma “NetQ6 Best Practices and Strategies on Early Childhood and Preschool Education, Challenges and Perspectives (16-17 January 2014)” adlı konferansta sözel bildiri olarak sunulmuştur.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20-Y * ID:163 K:180**

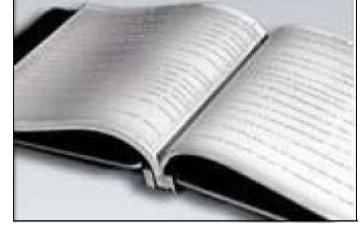
<http://www.akademikbakis.org>

amacıyla“Genel Bilgi Formu” ve çocukların yaratıcı düşünme becerilerini değerlendirmek amacıyla orijinal formu Urban ve Jellen (1996) tarafından geliştirilen Can-Yaşar (2009) tarafından altı yaş Türk çocukları için geçerlik güvenilirlik çalışması yapılan “Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi (YD-ROT)” kullanılmıştır. Deney grubuna Yazıcı (2013) tarafından geliştirilen “Duyu Eğitimi Programı” haftanın beş iş günü yaklaşık 40 dakika-bir saat süre ile toplam sekiz hafta süresince uygulanmıştır. Kontrol grubuna ise MEB programının sınıf öğretmenleri tarafından uygulanmasına devam edilmiştir. Verilerin istatistiksel analizleri sonucunda; deney ve kontrol grubundaki çocukların yaratıcı düşünme becerilerine ilişkin puan erişileri incelendiğinde, uygulanan duyu eğitimi programının deney grubu lehine etkili olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Okul Öncesi Eğitim, Duyu Eğitimi, Yaratıcı Düşünme Becerileri

THE EFFECT OF SENSE EDUCATION PROGRAM ON THE CREATIVE THINKING SKILLS OF CHILDREN

Abstract: Sense education is defined as the process enabling a person to use his body actively in his surrounding while gathering information through senses, determining which sense will be used or which part of the body will be benefitted suitably, depending on neurological processes, supporting children to learn through sense materials and activities and including meaningful educational strategies. It is necessary to use most of the senses in daily life for every activity. Children learn everything by perceiving through their senses. In order that learning in children is realized, all the senses perform their tasks, transmit information to the brain and the information transmitted is made meaningful by perception and then commented. In that way, it makes a comment on the flow of sophisticated information coming from senses and creates perceptive lives using the knowledge of sense. These perceptive lives give a support to the development of creative thinking skills at children by providing them produce new thoughts and putting ideas forward, proposing hypotheses, using their dream powers and seeking alternative innovative outcomes. Creative thinking is the skill for coming up with new products by benefitting from the accumulation of information and experience as a result of synthesizing, and it is included in any kind of works and tasks in affective and intellectual activities. Therefore, it is primarily of great importance in educating the senses of children in order to improve their creative thinking skills. In that way, problem solving skill of children, their imaginary world and skill of being able to think multi-directionally will be improved, their size of vocabulary knowledge will increase; they will be able to express their feelings and thoughts in different ways and make a cause and effect connection between different disciplines like art, music, drama, literature, science etc. The current study was carried out to determine the effect of sense education program on the creative skills of children at the age of 61-66 months attending to a kindergarten. The working group of the research was made up of test (n:25) and control (n:27) groups, 52 children in total, having had no special sense education program and attending to independent kindergartens acting under Ministry of Education in the city of Ankara, in the educational year of 2012-2013. In order to investigate the effect of “Sense Education Program” on the creative thinking skills of children at the age of 61-66 months in the research, an experimental design with pretest – posttest control groups. In the research, “General Information Form” was used in order to gather data with regard to children and

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20-Y * ID:163 K:180**

<http://www.akademikbakis.org>

their families and “The Test for Creative Thinking- Drawing Production” (TCT-DP) that was developed by Urban and Jellen (1996) and of which reliability and validity studies were carried out by Can-Yaşar (2009) in order to apply over Turkish children under six was used so as to evaluate creative thinking skills of children. The test group was applied “Sense Education Program” developed by Yazıcı (2013) for about eight weeks in five working day of the week for 40 minutes – 1 hour. As for the control group, the program of Ministry of Education was applied by the teachers. At the end of the statistical analysis of the data, it was found that the sense education program applied had an effect in favor of test group in the mean score with regard to creative thinking skills of children both in the test and control groups.

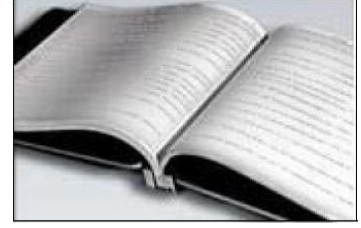
Keywords: Preschool Education, Sense Education, Creative Thinking Skills

1. GİRİŞ

Günlük yaşamda her eylem için duyuların pek çoğunun kullanılması gerekir. Çocukların çok yönlü gelişmesini sağlayan ve eğitimin temelinde yer alan duyular, erken çocukluk dönemi boyunca gelişmeye ve bilgi toplamaya devam eder (Myers, 2007:203; Morgan, 2009: 242). Erken çocukluk dönemindeki çocukların, potansiyellerinin maksimum düzeye ulaşabilmesi için tüm duyuların birlikte çalışması önemlidir. Bu dönemde çocuğun sosyal, duygusal, zihinsel, fiziksel ve dil gelişimi için duygusal olarak uyarılması, farklı duyu kanallarını stimüle eden uyarılarla karşılaşma fırsatını bulması gerekir. Çünkü çocuklar duygusal deneyimleri üzerinde düşüncelerini geliştirir ve sembollerini, dili ve yansımaları bilgi edinmek için kullanır (Atkinson, Atkinson, Smith, Bem ve Nolen, 2006: 119; Isbell ve Isbell, 2007: 15; Plotnik, 2009: 124; Kandır, Can-Yaşar, İnal, Yazıcı, Uyanık ve Yazıcı, 2012: 13). Çocuklar dünyayı anlamak ve etkili şekilde

davranmak için duyularının tamamını koordine etmek zorundadır (Goodwin, 2008: 6).

Duyular yoluyla elde edilen uyarıcıların algılanması, beyne yerleştirilmesi, kullanılması, yorumlanması, akıl yürütülmesi için beyinde bir takım biyokimyasal işlevlerin oluşması gerekir. Bu biyokimyasal olaylar sırasında elektrik sinyalleri ortaya çıkar. Elektrik sinyallerinin beyne ulaşarak duyuyu oluşturması tek başına yeterli değildir (Zaporozhets, 2002: 24; Cavanaugh-Todd, 2010: 12; Madi, 2011: 166). Görme, işitme, dokunma, koklama ve tat alma duyuları çocukların dünya hakkında bilgi toplamalarında en önemli araçlardır. Dış dünyadan bilginin toplanabilmesi yani çocuklardaki öğrenmelerin gerçekleşebilmesi için tüm bu duyu organlarının görevlerini yerine getirerek; duyuların beyne iletilmesi ve iletilen bu bilgilerin algı tarafından anlamlı hale getirilip yorumlanması gerekir (Myers, 2007: 203; Plotnik, 2009: 124; Madi, 2011:

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20-Y * ID:163 K:180**

<http://www.akademikbakis.org>

168; Robinson, 2011: 19). Duyularla algılama; bilme ve öğrenmenin önemli bir bölümünü oluşturduğundan, çocukların duyularının eğitilmesi, çocuklara duyularını nasıl kullanacaklarını öğretme hem eğitim, hem de yaratıcılık açısından önem kazanır (Çakmak, 2005: 16; Kemp, Hollowood ve Hort, 2009: 4; Okutan, 2012: 16).

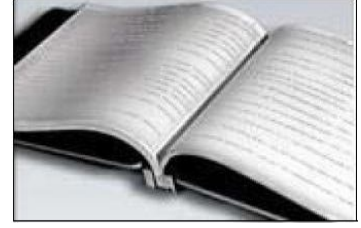
Yaratıcılık, çocukların öğrenme yaşantısı sonucunda öğrendiklerini birbiriyle ilişkilendirerek karşılaştırması ve bunun sonucunda bir sorunu çözebilmesi, bu ilişkileri kullanarak ortaya yeni, özgün bir düşünce veya ürün koyabilme şeklinde tanımlanır (Okutan, 2012: 13). Bu açıdan yaratıcılık, yaratıcı düşünme ve bu düşünmeyi davranışa dönüştürme becerisi olarak ifade edilir. Yaratıcı düşünme becerisi ise; buluşçu, yenilik arayan ya da eski sorunlara yeni çözümler getiren ve özgün düşüncelerin ortaya çıkmasını sağlayan bir düşünce biçimidir ve duyuşsal ve düşünsel etkinliklerde, her türlü çalışma ve uğraşın içerisinde vardır (Yıldırım, 2006: 70; Glaveanu, 2011: 122). Bu nedenle yaratıcı düşünme tek bir yetenek olmayıp, problemlere duyarlı olmayı, akıcılık (çok sayıda fikir ve çağrışım üretebilme), esneklik (aynı uyararla ilgili değişik fikirler üretme ve birbirinden değişik yaklaşımlar kullanma), orijinallik (yeni, alışılmamış ve az rastlanan fikirler üretme), elaborasyon (verilen yalın bir uyarıyı ayrıntılı ve özenli bir biçimde işleyip geliştirme) ve yeniden betimleme

(alışlagelenden, kurulmuş olandan, istenilen yoldan farklı bir yol algılama veya betimleme) gibi çok sayıda yeteneği de içerir (Öncü, 2003: 222; Özben ve Argun, 2005: 17; Kandemir, 2006: 15; Yanpar Yelken, 2009: 86).

Yaratıcı düşünme becerisi aynı zamanda özgürdür, hareketlidir ve üretken bir süreçtir. Bu süreçte çocukların yeni düşünceler üretme, fikirler öne sürme, hipotezler önerme, hayal gücünü kullanma ve alternatif yenilikçi sonuçlar araması çocuklarda yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine de katkı sağlar. Yaratıcı düşünme becerisi, bilgi ve deneyim birikiminden yararlanma sürecidir. Bu deneyimler ise, duyuların kullanılması ile gerçekleşir (Blakemore ve Frith, 2005: 18; Roskos- Ewoldsen, Black ve Mccown, 2008: 33; Can Yaşar ve Aral, 2011a: 138).

Bu nedenle çocukların duyularıyla objeleri keşfetmesi, deneyimlemesi ve onlardan geri bildirim alması bilgi kazanım süreci için oldukça önemlidir. Yaratıcı düşünme becerisi de, bilginin kazanılması için yaşamsal öneme sahiptir. Çünkü yaratıcılığın gelişimine elverişli ortamlar, çocukların öğrenmeye karşı olumlu tutumlar geliştirmelerine yardımcı olur ve öğrenmeyi eğlence haline getiren etkili güdüleyiciler niteliğini taşır (Koray, 2004: 584; Goodwin, 2008: 6; Can Yaşar ve Aral, 2011b: 30).

Duyusal deneyimler sonucu yaratıcı olarak düşünmeyi öğrenen tüm bireyler bu

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20-Y * ID:163 K:180**

<http://www.akademikbakis.org>

becerilerini diğer alanlara da uygulayabilir (Aktamış ve Ergin, 2007: 11; Can Yaşar ve Aral, 2010: 202). Bu nedenle yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmek için öncelikle çocukların duyularının eğitilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu yolla çocukların problem çözme becerisi, hayal dünyası, çok yönlü düşünebilme becerisi gelişecek, sözcük dağarcıkları artacak ve çocuklar duygu ve düşüncelerini farklı şekillerde ifade edebilecek, sanat, müzik, drama, edebiyat, bilim vb. farklı disiplinler arasında neden-sonuç ilişkisi kurmayı öğrenecektir (Morris, 2002: 121; Dunn, 2007: 88; Üstün, 2007: 15; Robinson, 2011: 8).

Bu noktadan hareketle araştırma, duyu eğitimi programının anaokuluna devam eden 61-66 aylık çocukların yaratıcı düşünme becerilerine etkisini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmada duyu eğitimi programının anaokuluna devam eden 61-66 aylık çocukların yaratıcı düşünme becerilerine etkisini incelemek amacıyla ön test/son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır.

2.1. Evren ve Örneklem

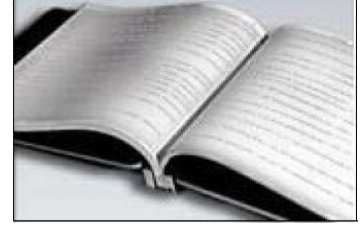
Araştırmanın evrenini 2012-2013 eğitim öğretim yılında Ankara il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokullarına devam eden, normal gelişim gösteren 61-66 aylık çocuklar

oluşturmuştur. Araştırmanın çalışma grubuna, evren içinden tesadüfi olarak seçilen Ankara il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokullarına devam eden, daha önce özel bir duyu eğitimi programı uygulanmamış, deney (n:25) ve kontrol (n:27) grubu olmak üzere toplam 52 çocuk dahil edilmiştir.

Çalışma grubunun demografik özellikleri incelendiğinde; deney grubundaki çocukların %48.0'nın kız %52.0'nın erkek ve kontrol grubundaki çocukların %25,9'unun kız %74,1'inin erkek olduğu; deney grubundaki çocukların %60.0'nın ilk ve %36.0'nın son çocuk, kontrol grubundaki çocukların %63.0'nın ilk %33.3'ünün ortanca çocuk olduğu; deney grubundaki çocukların %60.0'ının ve kontrol grubundaki çocukların %66,7'sinin iki çocuk olduğu ve deney grubundaki çocukların %56.0'nın 13-24 aylık süredir, %32.0'nın 24 aydan daha fazla süredir, kontrol grubundaki çocukların %40,7'sinin 13-24 aylık süredir, %44,4'ünün 24 aydan daha fazla süredir okul öncesi eğitim kurumuna devam ettiği belirlenmiştir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, çocuklara ilişkin genel bilgileri toplamak amacıyla cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası, okul öncesi eğitime devam etme süreci gibi demografik bilgileri içeren "Kişisel Bilgi Formu" ile çocukların

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20-Y * ID:163 K:180**

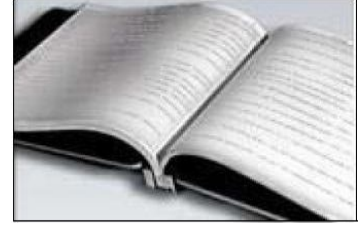
<http://www.akademikbakis.org>

yaratıcı düşünme becerilerini değerlendirmek amacıyla orijinal formu Urban ve Jellen (1996) tarafından geliştirilen, Can Yaşar (2009) tarafından altı yaş Türk çocukları için geçerlik güvenilirlik çalışması yapılan “Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi (YD-ROT)” kullanılmıştır.

Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi (The Test for Creative Thinking–Drawing Production TCT-DP): Orijinal formu Urban ve Jellen (1996) tarafından geliştirilen Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi bireylerin yaratıcı potansiyelinin kabaca, basitçe ve ekonomik olarak değerlendirilmesine olanak sağlayan bir inceleme aracıdır. Bireysel ya da grup olarak beş yaşından büyük tüm bireylere (5-95 yaş) uygulanabilen test; A ve B formu olmak üzere arka arkaya verilen iki formdan oluşmaktadır. Uygulama, her form için yaklaşık 15 dakika sürmektedir. Test kâğıdında, bir tane yarım daire, bir tane nokta, büyük bir sağ aç, eğri bir çizgi, kesik bir çizgi ve büyük kare çerçeve dışında, küçük bir açık kare olmak üzere *altı şekilsel parça* bulunmaktadır. “Büyük Kare Çerçeve” *şekilsel bir parça* olarak değerlendirilmemektedir. Her bir form, değerlendirme ölçütleri göz önüne alınarak, testin uygulanmasından hemen sonra değerlendirilmektedir. Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi’nin yapısını oluşturan 14 değerlendirme ölçütü (devamlılık-Dv, tamamlama-Tm, yeni unsurlar-Yu, çizgi ile yapılan bağlantılar-

Çib, tema oluşturmak amacı ile yapılan bağlantılar Tab, şekilsel parçaya bağlı sınırı aşma-Şpb, şekilsel parçaya bağlı kalmadan sınırı aşma-Şbk, perspektif-Pr, espri anlayışı/etkinlik/duygusallık/kendini ifade etme-Esd, sıradışılıkA-Sda, sıradışılıkB-Sdb, sıra dışılıkC-Sdc, sıra dışılıkD-Sdd, hız-Hz) bulunmakta ve bu ölçütler ile test değerlendirilerek puanlanmaktadır. Bu ölçütler, birlikte ve birbirleriyle etkileşim içinde yaratıcı düşüncenin bütünsel kavramını yansıtmaktadır. İstatistiksel değerlendirmelerde tek bir ölçüt ile ilgili puan, yaratıcılık hakkında bilgi vermemekte; tüm ölçütlerden elde edilen toplam puan yaratıcı ürünün değeri hakkında bilgi vermektedir. Elde edilen resim oluşumunu değerlendirmek amacıyla kullanılan bu ölçütler, teknik veya sanatsal nitelikler hakkında bir yargı olarak değerlendirilmemekte, açık ve esnek olan bir görevi, yaratıcı bir tutumu, sıra dışı ve orijinal yorumlar ve çözüm yolları hakkındaki istekliliği yansıtmaktadır (Urban, 2005: 389-390).

Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi’nin (YD-ROT) altı yaşındaki Türk çocuklarına uyarlama çalışmasında; iç tutarlılığa ilişkin güvenilirlik katsayılarının .74-.77 arasında değiştiği, güvenilirlik katsayısının testin tümü için Cronbach alfa (α)=.77 olarak belirlenmiştir. Yapılan test-tekrar test korelasyonu sonucunda A ve B formu için test-tekrar test korelasyonu .98 ve toplam (A+B) için .99 olarak

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20-Y * ID:163 K:180**

<http://www.akademikbakis.org>

belirlenmiş olup, testin zamana bağlı tutarlı sonuçlar verdiği saptanmıştır ($p < .01$). Alt %27, üst %27'lik dilimlerdeki Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi'nin A formu ($U=6.5$), B formu ($U=17$) ve toplam ($A+B$) ($U=2.15$) puanlarının anlamlı derecede farklı olduğu testin değerlendirme ölçütlerinin ayırt etme gücünün ve iç tutarlılığının yüksek olduğu görülmüştür (Can Yaşar, 2009: 95-99).

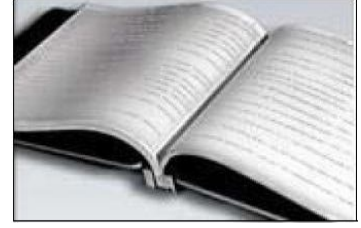
Duyu Eğitimi Programı: Yazıcı (2013) tarafından geliştirilen “Duyu Eğitimi Programı” okul öncesi dönemde 61-66 aylık çocukların yaratıcı düşünme becerilerini desteklemeyi esas almaktadır. “Duyu Eğitimi Programı”, çocukların önyargılardan uzak ve istekli bir şekilde katılacağı, çocukların ilgi ve gereksinimlerinin yanı sıra “Duyu Eğitimi Programı”nın uygulanacağı çevrenin özelliklerinin önemsendiği; görme, işitme, dokunma, koklama, tatma ve çoklu duyu olmak üzere altı alanda etkinliklerin yer aldığı öğrenme yaşantılarını içeren bir eğitim programıdır.

“Duyu Eğitimi Programı” farklı özellikleri olan kapsamlı, ilgi çekici ve çocukların beş duyusunu etkili bir şekilde kullanmasına olanak sağlayan farklı etkinlik alanlarıyla bütünleştirilmiş bir programdır. Çocukların duysal deneyimler aracılığıyla çevrelerini tanımaya, keşfetmesine, anlamasına ve öğrenmesine fırsat tanır. “Duyu Eğitimi Programı”, gelişimsel olarak uygun ve çocuk merkezlidir. Program, etkinliklerin sistematik ve sıralı olarak incelenmesine

olanak sağlarken, yaşanan deneyimler duyuların uyarılmasını birlikte beyinde sinaptik bağlantıların oluşturulmasını hedeflemektedir.

“Duyu Eğitimi Programı”nın eğitim seti aşağıdaki materyallerden oluşmaktadır;

- **Program Özeti:** “Duyu Eğitimi Programı”nın temelleri, geliştirme süreci, kapsamı, materyallerin kullanımı, programın uygulanması, programın değerlendirilmesi hakkında bilgiler bulunmaktadır.
- **Eğitimci Kaynak Seti:** “Duyu Eğitimi Programı”nın alt alanları “Görme, İşitme, Dokunma, Koklama, Tatma ve Çoklu Duyu” ve bu alt alanlara ait öğretim etkinlikleri bulunmaktadır. Bu alt boyutlara ait her bir etkinlik hakkında “ etkinlik türü, etkinlik alanı, etkinlik adı, kazanım ve göstergeler, etkinlik için önerilen süre, grup büyüklüğü, hedef sözcükler, gereksinim duyulan materyaller, materyallerin hazırlanması, öğrenme süreci, değerlendirme ve önerilen diğer etkinlikler” şeklinde detaylı bilgiler yer almaktadır.
- **Sınıf İçi Eğitim Etkinlikleri:** “Duyu Eğitimi Programı”nın alt alanlarına (görme, işitme, dokunma, tatma, koklama, çoklu duyu) yönelik etkinlik sayfaları, etkinliklere özgü

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20-Y * ID:163 K:180**

<http://www.akademikbakis.org>

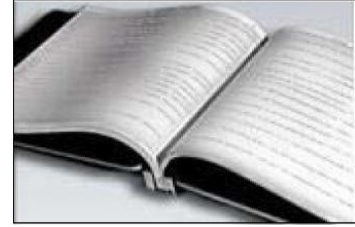
materyaller ve renkli öykü kitapları bulunmaktadır.

- **Aile Eğitim Etkinlikleri:** “Duyu Eğitimi Programı”nın alt alanlarına (görme, işitme, dokunma, tatma, koklama, çoklu duyu) yönelik aile mektupları, aile katılım etkinlik sayfaları, etkinliklere özgü materyaller ve çocukların okulda kullandıktan sonra eve götürerek ailesiyle çalışmasına olanak sağlayan sınıf öykü kitaplarının siyah-beyaz versiyonu olan eve götür öykü kitapları ve eve götür oyunları bulunmaktadır.
- **Değerlendirme Formları:** “Duyu Eğitimi Programı”nın uygulama sürecini değerlendirmeye yönelik; Kontrol Değerlendirme Formu, Odak Değerlendirme Formu, Sürekli Değerlendirme Formu, Aile Katılımı Değerlendirme Formu, Öğretmen Gözlem Formu, Aile Görüşme Formu ve Öğretmen Görüşme Formu bulunmaktadır.

2.3 Verilerin Toplanması

“Duyu Eğitimi Programı”nın çocukların yaratıcı düşünme-resim oluşturma becerilerine etkisini incelemek amacıyla deney ve kontrol grubundaki çocuklara “Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi (YD-ROT)” testin uygulama kriterleri dikkate alınarak 12-15 Şubat 2013 tarihinde öntest olarak uygulanmıştır.

“Duyu Eğitimi Programı” haftada beş gün olmak üzere toplam sekiz hafta uygulanmıştır. Araştırmacı tarafından öğretmenlere, uygulamadan bir hafta önce programın bütünü (eğitim programının özellikleri, kazanım ve gelişim göstergeleri, kazanımlara ulaşabilmek için ne gibi durumlar yaratılacağı, çocuklarla nasıl iletişim kurulacağı, bu iletişimin nasıl bir fiziki ortam içinde, hangi uyarıcılarla gerçekleşeceği, hangi yöntem ve tekniklerin kullanılacağı ile ilgili vb.) yönelik eğitim verilmiştir. Daha sonra öğretmenler uygulamadan bir önceki hafta cuma günü o hafta boyunca uygulanması beklenen beş günlük “Duyu Eğitimi Programı” ile ilgili bilgilendirilmiştir. Duyu Eğitimi Programı’nın beş günlük etkinlikleri içeren çıktılar ve etkinliklere ait materyaller getirilmiştir. Bir hafta boyunca uygulanacak olan etkinlikler, öncelikle anlatılmış ve anlatılırken materyaller de tanıtılmıştır. Daha sonra araştırmacı tarafından tıpkı çocuklara uygulanyormuş gibi bir eğitim ortamı düzenlenmiş, materyaller kullanım amaçları ile birlikte açıklanmış, etkinliğin özelliğine göre yer alan tekerleme, şarkı, öykü ya da parmak oyunları söylenmiş, sorular sorulmuş, çocukların sorulara verebilecekleri muhtemel yanıtlar değerlendirilmiş, hedef sözcükler açıklanmış, değerlendirme soruları sorulmuş, yine etkinliğin özelliğine göre sınıf içi etkinlik sayfalarına ait yönergeler verilmiş; kısacası etkinliklerin basamakları aşama aşama anlatılarak öğretmenlerin etkinliklere hâkim olmaları sağlanmıştır. Araştırmacının etkinliği uygulamasından sonra öğretmenlerden sıra ile etkinlikleri basamaklarına göre uygulamaları

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20-Y *** ID:163 K:180

<http://www.akademikbakis.org>

istenmiş ve araştırmacının gözetiminde etkinlikler yeniden oynanmış ve esas uygulamaya hazır hale getirilmeye çalışılmıştır.

Daha sonra öğretmenler planlanan bu etkinlik örneğini deney grubuna uygulamadan önce yine araştırmacı tarafından etkinlik için tekrar kısa bir hatırlatma yapılarak uygulama sırasından ortaya çıkabilecek durumlar en aza indirgenmeye çalışılmış ve öğretmenler tarafından uygulanmıştır. Deney grubundaki etkinliklerin kamera kaydı ve fotoğraf çekimleri yapılmıştır. Araştırmacı tarafından uygulanan “Duyu Eğitimi Programı”nda sekiz hafta süresince her hafta için aynı durum tekrarlanmıştır. Deney grubuna verilen eğitim çerçevesinde 18 Şubat-15 Nisan 2013 tarihleri arasında “Duyu Eğitimi Programı” uygulanmıştır. Kontrol grubunda ise, mevcut eğitim programının uygulanmasına devam edilerek, program sınıf öğretmeni tarafından doğal akışında uygulanmıştır. Eğitim programının uygulaması tamamlandıktan sonra deney ve kontrol gruplarına “Yaratıcı Düşünme-Resim

Oluşturma Testi (YD-ROT)” 15-19 Nisan 2013 tarihleri arasında son test olarak uygulanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

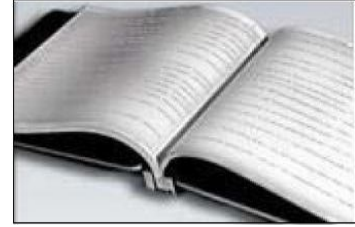
Araştırmada, çocuklara ait demografik özelliklerin değerlendirilmesinde frekans ve yüzde gibi betimsel istatistikler kullanılmıştır. Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi’nden elde edilen puanların normal dağılım gösterip göstermediği Shapiro-Wilk Testi ile incelenmiştir. Deney ve kontrol grubundaki çocukların Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi ön test son test puanları normal dağılım göstermediği için gruplar arası karşılaştırmalar Mann Whitney U-Testi, gruplar içi karşılaştırmalar ise Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ile analiz edilmiştir.

3.BULGULAR VE TARTIŞMA

Duyu eğitimi programının anaokuluna devam eden 61-66 aylık çocukların yaratıcı düşünme becerilerine etkisini incelemek amacıyla yapılan araştırmanın sonuçları aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 1. Deney ve kontrol grubundaki çocukların Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi (YD-ROT) A formu, B formu ve toplam (A+B) ön test puanlarına göre Mann-Whitney U testi sonuçları

YD-ROT	Grup	n	\bar{X}	Ortanca	Min.	Max.	Ss	Sıra Ort.	MWU	
									U	p
A Formu	Deney	25	8,9	9,0	5,0	18,0	3,4	25,6	314,5	0,671
	Kontrol	27	8,8	9,0	4,0	14,0	2,5	27,4		
B Formu	Deney	25	9,8	9,0	5,0	20,0	4,0	28,2	294	0,422
	Kontrol	27	8,8	8,0	4,0	17,0	3,3	24,9		

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20-Y *** ID:163 K:180

<http://www.akademikbakis.org>

Toplam (A+B)	Deney	25	18,8	18,0	10,0	35,0	6,5	27,6	309	0,601
	Kontrol	27	17,6	17,0	8,0	30,0	5,5	25,4		

T

Tablo 1 incelendiğinde; deney ve kontrol grubundaki çocukların Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi; A formuna ilişkin ön test puan ortalamaları arasında ($U=314,5$, $p>.01$), B formuna ilişkin ön test puan ortalamaları arasında ($U=294$, $p>.01$) ve toplam (A+B) ön test puan ortalamaları arasında ($U=309$, $p>.01$)

anlamli bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Bu sonuca göre, eğitime başlarken deney ve kontrol grubunun yaratıcı düşünme becerileri yönünden benzer özelliklere sahip olduğu söylenebilir. Bu durum aynı zamanda deney ve kontrol gruplarının homojen olduğunu da göstermektedir.

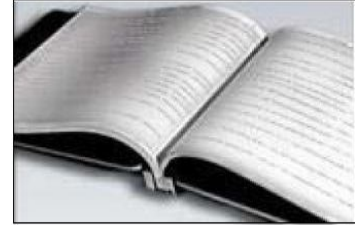
Tablo 2. Deney grubundaki çocukların Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi (YD-ROT) A formu, B formu ve toplam (A+B) ön test son test puanlarına göre Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları

YD-ROT	n	Deney Grubu					Wilcoxon z	p	
		\bar{X}	Ortanca	Min.	Max.	Ss			
A Formu	Ön test	25	8,9	9,0	5,0	18,0	3,4	-4,3	0,0001*
	Son test	25	15,5	14,0	9,0	24,0	4,3		
B Formu	Ön test	25	9,8	9,0	5,0	20,0	4,0	-4,2	0,0001*
	Son test	25	17,7	17,0	12,0	27,0	4,4		
Toplam (A+B)	Ön test	25	18,8	18,0	10,0	35,0	6,5	-4,4	0,0001*
	Son test	25	33,2	30,0	21,0	48,0	8,2		

* $p<.01$

Tablo 2'ye göre; duyu eğitimi programına katılan çocukların Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi'nden aldıkları deney öncesi ve sonrası A formu ($z=-4.3$), B formu ($z=-4.2$) ve toplam (A+B) ($z=-4.4$) puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<.01$). Gözlenen bu farkın son test puanı lehinde olduğu görülmektedir.

İlgili alan yazın incelediğinde, çocukların çevrelerini duyuları aracılığıyla tanımaya, keşfetmeye, anlamaya ve öğrenmeye çalıştıkları belirtilmektedir. Büyüme ve gelişme sürecinde, olgunlaşan ve deneyimlerle öğrenen çocuk, bu kapasitesini ulaşacağı en üst düzeye getirebilmektedir. Çocuklar büyüdükçe, duyular aracılığı ile daha çok deneyime sahip olmakta ve içsel anlamda

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20-Y *** ID:163 K:180

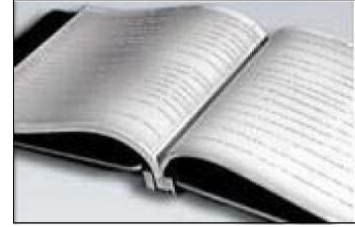
<http://www.akademikbakis.org>

olgunlaştıklarında nesnelere ve ilişkileri temsil eden zihinsel semboller ve imgeler oluşturacak duruma gelmektedir. Çünkü çocuklar duyuşsal deneyimleri üzerinde düşünme becerilerini geliştirir. Düşünme, çocukların algılama ve çevresiyle özel bir şekilde ilişki kurma davranışlarını kapsamaktadır. Çocuklar, kendileri için yeni olan bir şeyleri keşfettikleri, yeniden düzenledikleri ya da düşündükleri zaman yaratıcı olmakta ve bu sayede de yaratıcı düşünme becerileri gelişmektedir. Yaratıcı düşünme; gözlem, bilgi ve deneyimlerle kazanılan düşünceleri, yeni düşünce ya da kavramlar üretecek şekilde ilişkilendirmektir. Bu ilişkilendirmenin hangi ölçülerde yapılabileceği ise duyuşsal deneyimler sonucu duyuşsal farkındalığın oluşturulması ile mümkündür. Bu sayede beyin, duyuşsal bilgiyi kullanarak, algısal yaşantılar yaratır ve beynin farklı alanları duyuşların uyarılması ile gelen bilgileri bir araya getirerek çocukların yaratıcı düşünme becerilerinin desteklenmesini sağlar (Morris, 2002: 121; Dunn, 2007: 88; Üstün, 2007: 15; Can-Yaşar, 2009: 7; Madi, 2011: 168; Robinson, 2011: 8; Yazıcı, 2013: 3).

Tablo 2'deki sonucu göre, deney grubundaki çocuklara uygulanan "Duyuş Eğitimi Programı"nın çocukların yaratıcı düşünme becerilerini pozitif yönde etkilediği görülmektedir. "Duyuş Eğitimi Programı"nda, tüm duyuşlara dengeli bir şekilde yer verilmesi, çoklu duyuşya yönelik etkinliklerin kullanılması, zengin duyuş materyalleri ile desteklenmesi, etkinliklerin farklı disiplin alanları ile bütünleştirilerek neden sonuç ilişkisi kurma, problem çözme, karar verme, çabuk ve bağımsız düşünebilme gibi çok yönlü düşünmeyi sağlayıcı duyuş odaklı etkinliklere yer verilmesi gibi nedenlerle çocukların etkinliklere ilgisinin çekilmesi ve öğrenmeye karşı motivasyonlarını artırması, çocuklarda düşünme potansiyelini destekleyeceğinden yaratıcı düşünme becerileri yönünden deney grubu lehine anlamlı düzeyde fark çıkmasının nedeni olabilir.

Tablo 3. Kontrol grubundaki çocukların Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi (YD-ROT) A formu, B formu ve toplam (A+B) ön test son test puanlarına göre Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi sonuçları

YD-ROT	n	Kontrol Grubu					Ss	Wilcoxon z	p
		\bar{X}	Ortanca	Min.	Max.				
A Formu	Ön test	27	8,8	9,0	4,0	14,0	2,5	-0,2	0,897
	Son test	27	8,9	8,0	6,0	17,0	2,8		

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20-Y *** ID:163 K:180

<http://www.akademikbakis.org>

B Formu	Ön test	27	8,8	8,0	4,0	17,0	3,3	-1,1	0,289
	Son test	27	9,4	9,0	6,0	18,0	3,3		
Toplam (A+B)	Ön test	27	17,6	17,0	8,0	30,0	5,5	-0,52	0,596
	Son test	27	18,3	17,0	12,0	35,0	5,9		

Tablo 3 incelendiğinde; kontrol grubundaki çocukların Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi'nden aldıkları son test ortalama puanlarına bakıldığında hafif bir yükselme görülmekle birlikte ön test son test A formu ($z=-0,2$), B formu ($z=-1,1$) ve toplam (A+B) ($z=-0,52$) puanları arasındaki farkın, istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>.01$).

Bu durum kontrol grubuna öğretmenler tarafından uygulanan MEB Okul Öncesi Eğitim Programı'na dayalı eğitim etkinliklerinde kullanılan yöntem, teknik ve materyallerin tam olarak yaratıcı düşünme becerilerini destekleyecek şekilde düzenlenmediği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4. Deney ve kontrol grubundaki çocukların Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi (YD-ROT) A formu, B formu ve toplam (A+B) son test puanlarına göre Mann-Whitney U Testi sonuçları

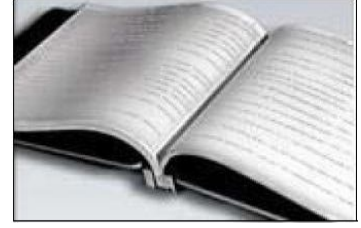
YD-ROT	Grup	n	\bar{X}	Ortanca	Min.	Max.	Ss	Sıra Ort.	MWU	
									U	p
A Formu	Deney	25	15,5	14,0	9,0	24,0	4,3	37,6	60,5	0,0001*
	Kontrol	27	8,9	8,0	6,0	17,0	2,8	16,2		
B Formu	Deney	25	17,7	17,0	12,0	27,0	4,4	38,4	41	0,0001*
	Kontrol	27	9,4	9,0	6,0	18,0	3,3	15,5		
Toplam (A+B)	Deney	25	33,2	30,0	21,0	48,0	8,2	38,3	43	0,0001*
	Kontrol	27	18,3	17,0	12,0	35,0	5,9	15,6		

* $p<.01$

Tablo 4'e göre; deney ve kontrol grubundaki çocukların Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi A formu toplam son test puan ortalamaları arasında ($U=60,5$, $p<.01$), B formu toplam son test puan ortalamaları arasında ($U=41$, $p<.01$) ve toplam (A+B) son test puan ortalamaları arasında ($U=43$, $p<.01$) anlamlı bir

farklılığın olduğu belirlenmiştir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında Duyu Eğitimi Programı'na katılan çocukların, programa katılmayan çocuklara göre yaratıcı düşünme puanlarının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

İlgili alan yazın incelendiğinde, çocukların öğrendikleri her şeyi duyularıyla

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20-Y * ID:163 K:180**

<http://www.akademikbakis.org>

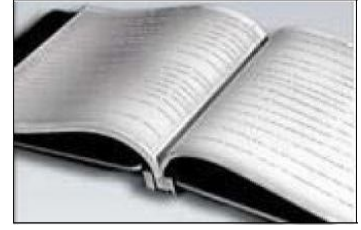
algılayarak öğrendikleri belirtilmektedir. Çocuklardaki öğrenmelerin gerçekleşebilmesi için ise ancak tüm duyuların görevlerini yerine getirerek; bilgilerin beyne iletilmeleri ve iletilen bu bilgilerin algı tarafından anlamlı hale getirilip yorumlanması gerektiği bilinmektedir. Algı; anlama ve kavram gelişiminde, çocuğun dikkati yönlendirmesinde, duyu becerilerinin gelişiminde ve tüm zihinsel süreçlerin gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Algıları devreye sokmak, onları uyandırmak beynin somut ve önemli şeyleri benimsemesine yardımcı olmaktadır. Bu durum da çocuklarda anlamayı geliştirmekte ve yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimini desteklemektedir. Yaratıcı düşünme de öğrenme, düşünme ve hatırlamadan sorumlu bir organ olan beynin çalışma sistemleri ile paralellik göstermektedir. Bu nedenle beyne yönelik zenginleştirilmiş duysal deneyimlerle beynin sürekli olarak uyarılması yaratıcı düşünme becerilerinin gelişiminde önemli yer tutmaktadır (Müller ve Mayers, 2001: 463; Keleş ve Çepni, 2006: 68; Stockdale, 2007: 27; Baines, 2008: 17-23; Bromfield-Lee, 2009: 8; Fu, 2009: 13; Sevinç ve Tok, 2010: 876).

Tablo 4'teki sonucu göre, desteklemektedir Duyu Eğitimi Programı'nda yer verilen etkinliklerde; tüm duyuların etkili ve dengeli bir şekilde kullanılması, pek çok teknikle yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağlanması, kullanılan

yöntem ve tekniklerin duyu odaklı olması, duysal deneyimler sonucu beynin her iki lobunu harekete geçirecek ve çocukların algılarını artıracak yeterli donanıma sahip eğitim ortamının hazırlanması, bu süreç içerisinde yer alan çeşitli ve zenginleştirilmiş doğal düzenlemelerin çocukların tüm gelişim alanlarını desteklemesi, "aile mektubu", "eve götür oyunu" ve "eve götür öykü kitabı" gibi etkinliklerle aileyi de eğitimin içine alarak okulda verilen eğitimin evde pekiştirilmesinin sağlanması, duysal farkındalığa yönelik çalışmalar sırasında çocukların duyu ve düşüncelerini farklı şekillerde ifade etme, sanat, müzik, drama, edebiyat, bilim vb. farklı disiplinler arasında neden-sonuç ilişkisi kurma, problem çözme, çok yönlü düşünebilme ve karar verme becerilerine yönelik çalışmaların yapılması ile çocukların farklı kavramsal öğrenme tercihlerinin ortaya çıkarılması ve çocukların öğrenme yaşantılarına tam katılımının sağlanmaya çalışılması, programın temel felsefesini oluşturan oyun temelli öğrenmenin yer alması gibi özelliklerin olması nedeniyle çocukların yaratıcı düşünme becerilerine katkı sağlaması şeklinde açıklanabilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

"Duyu Eğitimi Programı"nın anaokuluna devam eden 61-66 aylık çocukların yaratıcı düşünme becerilerine etkisini ortaya koymak amacıyla yapılan araştırma sonucunda; "Duyu Eğitimi Programı"nın

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20-Y *** ID:163 K:180

<http://www.akademikbakis.org>

uygulandığı deney grubunun kontrol grubuna göre yaratıcı düşünme puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen veriler ışığında aşağıdaki öneriler sunulmuştur;

- “Duyu Eğitimi Programı”nın etkililiğini test etmek için pilot okullar seçilerek daha geniş örneklem grubunun bu eğitimden yararlanması sağlanabilir ve sonuçları test edilebilir.
- Duyu odaklı eğitim etkinliklerinin MEB Müfredat Programı'na adaptasyonu ile ilgili çalışmalar yapılabilir.
- Duyu Eğitimi Programı'nın ilke ve özellikleri doğrultusunda beyin-duyular-öğrenme ve yaratıcılık arasındaki güçlü ilişkiden yola çıkılarak disiplinler arası çalışmalar yapılabilir.
- Duyu eğitiminin yaşamla ilişkisi kurularak anne babalarla çocukların duyularını destekleyici günlük yaşam becerilerine yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Anne babalara ve eğitimcilere yönelik yaratıcı düşünme becerilerini destekleyici duyu eğitim programları uygulanarak, uygulanan programın çocukların yaratıcı düşünme becerilerine etkisi incelenebilir.

5.KAYNAKÇA

Aktamış, H. ve Ergin, Ö. (2007). Bilimsel Süreç Becerileri İle Bilimsel Yaratıcılık Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 33, 11-23.

Atkinson, R.L., Atkinson, R.C., Smith, E.E., Bem and D.J., Nolen, S. (2006). *Psikolojiye Giriş* (3. Baskı), (Çev. Y. Alogan). Ankara: Arkadaş Yayınevi.

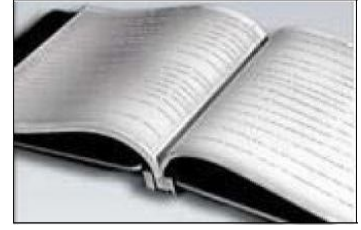
Blakemore, S.J. and Frith, U. (2005). *The Learning Brain Lessons For Education*. Printed in the United Kingdom: Blackwell Publishing Ltd.

Can Yaşar, M. (2009). *Anasınıfına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Yaratıcı Düşünme Becerilerine Drama Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi*. Doktora Tezi (Yayınlanmamış). Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Can Yaşar, M. ve Aral, N. (2010). Yaratıcı Düşünme Becerilerinde Okul Öncesi Eğitimin Etkisi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(2), 201-209.

Can Yaşar, M. ve Aral, N. (2011a). Altı Yaş Çocuklarının Yaratıcı Düşünme Becerilerine Sosyo-Ekonomik Düzey ve Anne Baba Öğrenim Düzeyinin Etkisinin İncelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 4(1), 137-145.

Can Yaşar, M. ve Aral, N. (2011b). Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi'nin

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

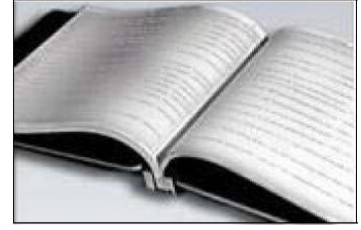
ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20-Y *** ID:163 K:180

<http://www.akademikbakis.org>

- 61-72 Aylık Türk Çocukları İçin Uyarlama Çalışması. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 36(384), 29-39.
- Cavanaugh-Todd, J.M. (2010).** *Does Temperament Relate to Sensory Processing Styles in 3- to 5-Year-Old Preschoolers with Disabilities?* Doctor's Thesis (Unpublished). The City University of New York, New York.
- Çakmak, A. (2005).** Anasınıfına Devam Eden Altı Yaşındaki Köy ve Kent Çocuklarının Yaratıcılıklarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi (Kırıkkale Örneği). Doktora Tezi (Yayınlanmamış). Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dunn, W. (2007).** Supporting Children To Participate Successfully In Everyday Life By Using Sensory Processing Knowledge. *Infants and Young Children*, 20 (2), 84-101.
- Glaveanu, V.P. (2011).** Children and Creativity: A Most (Un) Likely Pair? *Thinking Skills and Creativity*, 6(2), 122– 131.
- Goodwin, P.M. (2008).** *Sensory Experiences in the Early Childhood Classroom: Teachers' Use of Activities, Perceptions of the Importance of Activities, and Barriers to Implementation.* Master's Thesis (Unpublished). Submitted to the Faculty of the Graduate College of the Oklahoma State University, Oklahoma.
- Isbell, C. & Isbell, R. (2007).** *Sensory Integration A Guide for Preschool Teachers.* Published by Gryphon House: Green Press Initiative.
- Kandemir, M. A. (2006).** *Ofma Matematik Eğitimi Öğretmen Adaylarının Yaratıcılık Eğitimi Hakkındaki Görüşleri ve Yaratıcı Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış). Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Kandır, A., Can-Yaşar, M., İnal, G., Yazıcı, E., Uyanık, Ö. ve Yazıcı, Z. (2012).** *5-7 Yaş Çocukları İçin Etkinliklerle Bilim Eğitimi, Erken Çocukluk Eğitimi Dizisi 2.* Ankara: Efil Yayınevi.
- Kemp, S.E., Hollowood, T. & Hort, J. (2009).** *Sensory Evaluation A Practical Handbook.* Singapore: Minion by Macmillan Publishing Solutions.
- Kılıç, B. (2011).** *İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Bilimsel Yaratıcılık ve Bilimsel Tutum Düzeylerinin Belirlenmesi.* Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Koray, Ö. (2004).** Fen Eğitiminde Yaratıcı Düşünmeye Dayalı Öğrenmenin Öğretmen Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerine Etkisi. *Fen Eğitiminde Yaratıcılık Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 40, 580-599.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

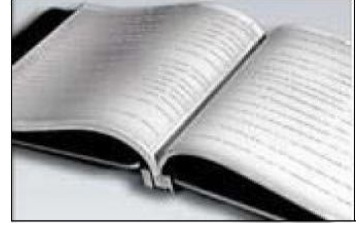
Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I20-Y *** ID:163 K:180

<http://www.akademikbakis.org>

- Madi, B. (2011).** *Öğrenme Beyinde Nasıl Oluşur?* (2. Baskı). Ankara: Efil Yayınevi.
- Morgan, C.T. (2009).** *Psikolojiye Giriş* (Düzeltilmiş 18. Baskı), (Ed. S. Karakaş & R. Eski). Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- Morris, C.G. (2002).** *Psikolojiyi Anlamak* (Psikolojiye Giriş) 1. Basım (Çev. Ed. H.B. Ayvaşık & M. Sayıl). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları No:23.
- Myers, D.G. (2007).** *Psychology* (Eighth Edition). U.S.A.: Worth Publishers.
- Okutan, N. Ş. (2012).** *Karma ve İzole Yaş Gruplarında Verilen Okul Öncesi Eğitiminin 4-6 Yaş Grubu Çocuklarının Gelişim Özellikleri ve Yaratıcılık Performanslarına Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Öncü, T. (2003).** Torrance Yaratıcı Düşünme Testleri-Şekil Testi Aracılığıyla 12-14 Yaşları Arasındaki Çocukların Yaratıcılık Düzeylerinin Yaş ve Cinsiyete Göre Karşılaştırılması. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 43(1), 221-237.
- Özben, Ş. ve Argun, Y. (2005).** Buca Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Yaratıcılık Boyutları Puanlarının Karşılaştırılması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 16-23.
- Plotnik, R. (2009).** *Psikolojiye Giriş* (1. Basım), (Çev. T. Geniş). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Robinson, M. (2011).** *Understanding Behaviour and Development in Early Childhood A Guide To Theory and Practice*. Simultaneously published in the USA and Canada.
- Roskos- Ewoldsen, B., Black, S. R. and Mccown, S. M. (2008).** Age-related Changes in Creative Thinking. *First Quarter Journal of Creative Behavior*, 41(1), 33-59.
- Urban, K.K. & Jellen, H.G. (1996).** Manual: Test for Creative Thinking-Drawing Production (TCT-DP). Harcourt Test Publishers Amsterdam; Harcourt Test Services, 74 p., Frankfurt.
- Urban, K.K. (2005).** Assessing Creativity: The Test for Creative Thinking-Drawing Production (TCT-DP). *International Education Journal*, 6(2), 272-280.
- Üstün, E. (2007).** *Okul Öncesi Çocuklarının Okuma Yazma Becerilerinin Gelişimi*. Ankara: Morpa Kültür Yayınları.
- Yanpar Yelken, T. (2009).** Öğretmen Adaylarının Portfolyoları Üzerinde Grup Olarak Yaratıcılık Temelli Materyal Geliştirmenin Etkileri. *Eğitim ve Bilim*, 34(153), 83-98.
- Yıldırım, B. (2006).** *Öğretmenlerin Yaratıcılığa Bakış Açısı ve Anasınıfı Çocuklarının Yaratıcılık Düzeylerinin, Öğretmenin Yaratıcılık Düzeyine Göre*

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

**ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN**

JEL KOD: I20-Y * ID:163 K:180**

<http://www.akademikbakis.org>

İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi
(Yayınlanmamış). Hacettepe
Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Ankara.

Zaporozhets, A.V. (2002). The Development
of Sensations and Perceptions in Early
and Preschool Childhood. *Journal of
Russian and East European
Psychology*, 40(2), 22–34.